

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет іноземних мов

Кафедра

англійської філології

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВИРОБНИЧА ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА (АНГЛІЙСЬКА МОВА)

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма «Польська мова і література та англійська мова»

за спеціальністю 035 Філологія

спеціалізації 035.033 Слов'янські мови та література (переклад включно),

перша - польська

галузі знань 03 Гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 27 серпня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва освітнього компонента	Виробнича педагогічна практика (англійська мова)
Викладач (-і)	Михайлюк Любов Василівна Куравська Наталія Юріївна
Контактний телефон викладача	050 869 66 00 099 068 72 79
Е-mail викладача	liubov.mykhailiuk@pnu.edu.ua natalia.kuravska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	ауд. 209, кафедра англійської філології
2. Анотація до курсу	
<p>Виробнича педагогічна практика студентів є невід'ємним складником освітньо-професійної програми підготовки фахівців університету й спрямована на закріплення теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, набуття й удосконалення практичних навичок і умінь, формування й розвиток у студентів професійного вміння приймати самостійні рішення в умовах конкретної професійної ситуації, оволодіння сучасними методами, формами організації праці, знаряддям праці в галузі їхньої майбутньої спеціальності (англійська мова), визначених освітньо-кваліфікаційною характеристикою підготовки фахівців відповідного напрямку (035 Філологія). Практика студентів передбачає безперервність і послідовність її для одержання потрібного достатнього обсягу практичних умінь і знань відповідно до ОКР бакалавр.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p><i>Метою</i> практики є оволодіння студентами сучасними методами, принципами й засобами навчання іноземних мов, формування в них на базі психолого-педагогічних і фахових знань професійних умінь і навичок для здійснення навчально-виховного процесу з іноземної мови в середніх школах.</p> <p><i>Основними цілями</i> дисципліни є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - самостійно вирішувати типові професійні завдання, передбачені вимогами освітньо-кваліфікаційного рівня вчителя іноземних мов, - застосовувати й продукувати нові знання для вирішення проблемних педагогічних завдань у галузі навчання іноземних мов у середній школі, - навчити студентів планувати навчальну й позакласну роботу й вести урок англійської мови в школі. 	
4. Програмні компетентності	
<p><u>Інтегральна компетентність:</u> Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p><u>Загальні компетентності:</u> ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 4. Здатність бути критичним та самокритичним. ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями. ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно. ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземною мовою (польською та англійською мовами). ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 12. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p><u>Фахові компетентності:</u></p>	

- ФК 2.** Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.
- ФК 3.** Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії польської мови та англійської мови.
- ФК 6.** Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати польську, англійську, українську мови в усній і письмовій формах, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.
- ФК 7.** Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту.
- ФК 8.** Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією (лінгвістичною і основними літературознавчими термінами) для розв'язання професійних завдань.
- ФК 11.** Здатність до надання консультацій із дотримання норм літературної мови та культури мовлення.
- ФК 12.** Здатність до організації як усної, так і писемної ділової комунікації.
- ФК 14.** Здатність популяризувати лінгвістичні знання, українську мову та культурні надбання України на міжнародному рівні.
- ФК 15.** Здатність комплексно застосовувати різноманітні форми та методи викладання польської та англійської мов в загальноосвітніх навчальних закладах та мовних школах.

5. Результати навчання

Результати навчання:

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів тощо.

ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих завдань і проблем професійної діяльності.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію польської, англійської мови і польської, англійської, української та світової літератур, вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності, у тому числі - перекладача.

ПРН 10. Знати норми польської, англійської, української мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 14. Використовувати польську, англійську, українську мову в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному) для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 18. Мати навички управління комплексними діями або проектами під час розв'язання складних проблем у професійній діяльності в галузі польської, англійської та української філології та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах.

ПРН 21. Володіти польською та англійською мовами на рівні B2 відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти (CEFR).

5. Організація навчання курсу

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
самостійна робота	90

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний/ Вибірковий		
7	035 Філологія	4	Н		
Зміст і завдання практики					
<p>Основний зміст практики – проведення уроків із англійської мови, а також виховної роботи як вчитель-предметник і класний керівник у 5-8 класах середньої школи.</p> <p>Практикант повинен провести 8 залікових занять із англійської мови й по два виховних заходи, здійснити по одному відвідуванню уроку й виховного заходу у свого колеги-студента.</p> <p>Під час виробничої практики студент також працює над виконанням індивідуального завдання, яке він отримує від вчителя-предметника. Виробнича практика проводиться під безпосереднім керівництвом і наглядом як керівників практики, так і вчителів школи. Студенти-практиканти мають допомагати вчителям школи і класним керівникам у підготовці навчальних посібників, методичних розробок, дидактичного, роздаткового матеріалів для методичного забезпечення навчального процесу.</p>					
Тема, план	Форма заняття	Література	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
1. Настановна нарада.	презентація	1	Обговорення вимог щодо проходження виробничої педагогічної практики		вересень
2. Пасивна практика	індивідуальне	1	Студенти знайомляться зі школою, вчительським і учнівським колективами, відвідують уроки прикріпленого за ними класу, вивчають навчальну програму, проводять психолого-педагогічне спостереження за учнями		вересень
3. Колоквіум із лексики класного вжитку	індивідуальне	1	Перевірка знань студентів на предмет володіння лексикою класного вжитку згідно етапів уроку (вступ, мовна/фонетична зарядка, перевірка домашнього завдання, пояснення нового матеріалу, закріплення, розрядка, подача домашнього завдання, оцінювання)	5	жовтень
4. Проведення уроків із англійської мови	проведення уроків	1, 2, 3, 4	Кожен урок має навчальну, розвивальну й виховну цілі й завжди передбачає різноманітні форми роботи, а також будується залежно від конкретних потреб і умов навчання.	5	жовтень
5. Володіння методикою навчання	написання плану проведених уроків	1	Плануючи урок, студент-практикант повинен враховувати такі основні чинники: 1. Місце, яке урок займає в системі планування, зокрема у вивченні конкретної теми (початок опрацювання матеріалу, тренування чи підсумки).	5	жовтень

			<p>2. Мовний матеріал, що підлягає опрацюванню впродовж року, і послідовність роботи над ним.</p> <p>3. Навички й вміння, які слід розвивати на уроці.</p> <p>4. Форми тренувальної роботи.</p> <p>5. Матеріал підручника, наочність, звукозаписи й інші навчальні посібники, які можна використати на уроці.</p>		
6. Виховна робота як класного керівника	індивідуальне	1, 2, 3	Розробка виховного заходу як класного керівника	5	жовтень
7. Психолого-педагогічна характеристика учня	Психолого-педагогічне спостереження за особистістю обраного учня.	1	<p>1. Загальні відомості про учня</p> <p>2. Навчальні досягнення учня.</p> <p>3. Розумові здібності учня.</p> <p>4. Риси характеру учня.</p> <p>5. Виконання громадських доручень.</p> <p>6. Вміння працювати в колективі.</p> <p>7. Загальні висновки.</p>	5	жовтень
8. Письмовий звіт	індивідуальне	1	Звіт роботи практиканта, конспекти уроків (2), аналіз відвіданого уроку в колеги, аналіз відвіданого позакласного заходу з англійської мови в колеги, характеристика на студента-практиканта	5	жовтень
9. Індивідуальне завдання	індивідуальне	1	Презентація роздаткового матеріалу по вивчених темах; написання реферату на тему, запропоновану вчителем-предметником	5	жовтень
10. Підсумок проходження виробничої педагогічної практики.	звіт з виробничої педагогічної практики		Аналіз проходження практики	35	листопад

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	<p>Результати практики обговорюють на підсумковій конференції. Диференційна оцінка з практики враховується на рівні з іншими оцінками, які характеризують успішність студента. Загальна оцінка виводиться на основі:</p> <ul style="list-style-type: none"> - оцінки з колоквиуму лексики класного вжитку (5 балів); - проведення уроків і позакласної роботи з англійської мови (5 балів); - володіння методикою навчання (5 балів); - виховної роботи як класного керівника (5 балів); - психолого-педагогічної характеристики на учня (5 балів); - письмового звіту (5 балів) - індивідуального завдання (5 балів).
-----------------------------------	---

	<p>Максимальна кількість 35 балів розраховується як середнє арифметичне цих видів роботи з ваговим коефіцієнтом 20 ($35:7=5$; $5 \times 20=100$).</p> <p>Студент, що не виконав програму практики й отримав незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку під час проведення уроків, направляється на практику вдруге, в період канікул, або відраховується з навчального закладу.</p> <p>Керівник практики інформує адміністрацію навчального закладу щодо фактичних термінів початку й закінчення практики, складу груп студентів, які пройшли практику, їх дисципліни, стану охорони праці й протипожежної безпеки на базі практики й із інших питань організації й проведення практики.</p>
<p>Критерії оцінювання педагогічної діяльності студентів за період практики</p>	<p>«Відмінно» (5 балів) виставляється, якщо урок або виховний захід проведено на високому науковому й організаційно-методичному рівні, на яких обґрунтовано ставили й ефективно вирішували освітньо-виховні завдання, оптимально застосовували різноманітні й доцільні за цих умов методи навчання й прийоми активізації пізнавальної самостійної діяльності учнів із урахуванням їх індивідуальних особливостей, підтримували атмосферу співробітництва учнів і практиканта, якщо студент проявив глибокі знання психолого-педагогічної теорії й творчу самостійність у підборі навчального й дидактичного матеріалу під час побудови, проведення й аналізу уроку.</p> <p>«Добре» (4 бали) виставляється, якщо урок або виховний захід проведено на належному згідно з наявними вимогами науково-методичному рівні, якщо на ньому успішно вирішували освітні й виховні завдання, проте не завжди доцільно й ефективно використовували окремі дидактичні методичні прийоми й шляхи активізації пізнавальної діяльності учнів, не повністю реалізували вимоги індивідуального й диференційованого підходу до уроків, якщо студент проявив самостійність у підборі навчального матеріалу, але допустив незначні методичні помилки в побудові й проведенні уроку.</p> <p>«Задовільно» (3 бали) ставиться, якщо студент у основному реалізував освітньо-виховні завдання, допускав істотні помилки методичного плану, недостатньо ефективно застосовував новітні методи й прийоми навчання, слабо активізував пізнавальну самостійну діяльність учнів, не завжди міг встановити контакт із ними, не завжди враховував свої помилки й недоліки.</p> <p>«Незадовільно» (2 бали) отримує студент, якщо на уроках, проведених ним, не були виконані освітньо-виховні завдання, допускалися істотні помилки під час викладання навчального матеріалу, не забезпечували організацію самостійної діяльності учнів, якщо студент виявив поверхові знання психолого-педагогічної теорії й методики викладання предмету, ігнорував поради й зауваження вчителя/методиста.</p> <p>«Незадовільно» (1 бал) отримує студент, якщо не проходив виробничу педагогічну практику.</p> <p>Під час виставлення підсумкової оцінки враховується думка вчителя-предметника, класного керівника, викладача-методиста й керівника практики, а також якість звітної документації й матеріалів виробничої педагогічної практики.</p>
<p>Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється за проходження виробничої педагогічної практики, становить 100 балів. Студент, який не набрав 50 балів, вважається таким, що не склав практику. У такому разі студент користується повторним правом пройти практику за відомістю №2. На консультаціях викладача студенти мають можливість отримати роз'яснення питань, з якими виникли труднощі в процесі підготовки до уроків і позакласних заходів.</p>	
<p>Підсумковий контроль</p>	<p>Форма підсумкового контролю – залік. Форма здачі – захист (підсумкова конференція).</p>
<p>7. Політика курсу</p>	

Керівник практики інформує адміністрацію навчального закладу щодо фактичних термінів початку й закінчення практики, складу груп студентів, які пройшли практику, їх дисципліни, стану охорони праці й протипожежної безпеки на базі практики й із інших питань організації й проведення практики. Організація освітнього процесу з дисципліни відповідає вимогам положень про організаційне й навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі й навчальному плану. Студент повинен добросовісно готуватися до проходження педагогічної практики, дотримуватися правил академічної доброчесності.

Дотримання академічної доброчесності засновується на низці положень і принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти і викладачів університету. Ознайомитися з цими положеннями і документами можна за покликанням: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

Невідповідна поведінка під час заняття регламентується низкою положень про академічну доброчесність (див. вище) і може призвести до відрахування здобувача вищої освіти «за порушення навчальної дисципліни і правил внутрішнього розпорядку вищого закладу освіти», відповідно до п.14 «Відрахування студентів» «Положення про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів вищих закладів освіти». Ознайомитися із положенням можна за покликанням: https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні_документи/polozhenja/.

Якщо здобувач не має змоги пройти виробничу педагогічну практику в заплановані терміни через поважні причини, підтвержені документально, то за його заявою й дозволом декана встановлюють нові терміни проходження практики з призначенням керівника практики. Звітна документація з практики, яка здається з порушенням термінів без поважних причин, оцінюється на нижчу оцінку.

Повторне вивчення дисципліни: Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS або відраховується з навчального закладу.

Перезарахування освітніх компонентів:

Процедуру перезарахування унормовано [Положенням про порядок визнання результатів навчання та ліквідації академічної різниці](#) та [Положенням про академічну мобільність учасників освітнього процесу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника](#)

Неформальна освіта:

Порядок перезарахування результатів неформальної освіти в межах курсу (наприклад, результати проходження курсів із лінгвістики на платформах Coursera, Udemy, наявність сертифікатів, котрі підтверджують проходження відповідних професійних курсів / тренінгів, тощо) регламентується [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](#).

Повторне вивчення дисципліни:

Студент, який не набрав 50 балів за відомістю №3, направляється на проходження курсу вдруге відповідно до [Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін \(кредитів ECTS\) в умовах ECTS](#) або відраховується з навчального закладу.

Наприкінці курсу студенти мають можливість надати відгуки й пропозиції щодо якості викладання дисципліни на сайті <https://d-learn.pnu.edu.ua>.

8. Рекомендована література

1. Михайлюк Л.В. Навчально-методичний посібник з педагогічної практики для студентів 4-5 курсів, спеціальність “Англійська мова і література”. Електронний ресурс бібліотеки ПНУ, бібліотека ФІМ, ауд. 206.

2. Михайлюк Л.В. Навчальний посібник з методики викладання основної іноземної мови для студентів 4 курсу, Івано-Франківськ, 2021. <https://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/11439>

3. Harmer J. The Practice of English Language Teaching (5th edition). Harlow: Pearson Education, 2015. <https://happinesscaress.files.wordpress.com/2016/02/the-practice-of-english-language-teaching-4th-edition-harmer.pdf>

4. Lightbown P. M., Spada N. How Languages Are Learned (4th edition). Oxford: Oxford University Press, 2013. http://www.saint-david.net/uploads/1/0/4/3/10434103/how_languages_are_learned.pdf

5. Morska L. Theory and Practice of English Teaching Methodology. Ternopil, 2003. Бібліотека ПНУ.

6. Parrott M. Grammar for English Language Teachers (2nd edition). Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
<http://louischeung.top:225/English%20Teaching/Grammar/Grammar%20for%20English%20Language%20Teachers.pdf>

7. Scrivener J. Classroom Management Techniques. Cambridge: Cambridge University Press, 2012.
<https://cisoliveupdates.files.wordpress.com/2017/03/classroom-management-techniques-scrivener.pdf>

8. Scrivener J. Learning Teaching (3rd edition). Oxford: Macmillan Education, 2011.
https://www.ircambridge.com/books/Learning_Teaching.pdf

9. Thornbury S. The New A–Z of ELT. Oxford: Macmillan Education, 2017.
<https://ia600206.us.archive.org/35/items/AnAZOfELTPdf/An-A-Z-of-ELT-pdf.pdf>

10. Ur P. A Course in English Language Teaching (2nd edition). Cambridge: Cambridge University Press, 2012.
https://dl.avasshop.ir/article/teachingbooks/ur_penny_a_course_in_english_language_teaching.pdf

11. Ur P. Penny Ur's 100 Teaching Tips. Cambridge: Cambridge University Press, 2016.
https://dl.avasshop.ir/article/teachingbooks/penny_ur_s_100_teaching_tips.pdf

Додаткова:

1. Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Редакція 5). Доступно з: <http://surl.li/dhres>

2. Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Редакція 2). Доступно з: <http://surl.li/ebclc>

3. Положення про визнання результатів навчання та ліквідації академічної різниці (Редакція 2). Доступ з: <https://nmv.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/118/2023/06/akademichna-riznutsia.pdf>

4. Kelly G. How to Teach Pronunciation. Harlow: Pearson Education, 2001.
<https://andrianilina.files.wordpress.com/2016/02/how-to-teach-pronunciation-kelly-gerald.pdf>

5. Underhill A. Sound Foundations: Learning and Teaching Pronunciation (2nd edition). Oxford: Macmillan Education, 2005.
<https://handoutset.com/wp-content/uploads/2022/06/Sound-Foundations-Learning-and-Teaching-Pronunciation-2nd-Edition-2005-Adrian-Underhill-.pdf>

6. Woodward T. Planning Lessons and Courses: Designing Sequences of Work for the Language Classroom. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
<https://e-library.namdu.uz/81%20%D0%A2%D0%B8%D0%BB%D1%88%D1%83%D0%BD%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B8%D0%BA/Planning%20Lessons%20and%20Courses.%20Tessa%20Woodward.pdf>

**Викладачі: старший викладач кафедри англійської філології – Любов МИХАЙЛЮК
доцент кафедри англійської філології – Наталія КУРАВСЬКА**

ДОДАТКИ

Додаток 1

ЩОДЕННИК студента-практиканта

Прізвище, ім'я та по-батькові _____
Факультет _____
Спеціальність _____ Курс _____
Місце проведення практики _____
Методист фахової кафедри _____
Методист кафедри педагогіки _____
Методист кафедри психології _____
Завідувач кафедри _____
Декан факультету _____
Вчитель-предметник _____
Класний керівник _____
Час проведення практики _____

Розклад занять студента-практиканта

№ п/п	Дні тижня	Дата		Клас
		Урок	Тема	
1.	Понеділок			
2.	Вівторок			
3.	Середа			
4.	Четвер			
5.	П'ятниця			
6.	Субота			

Загальні відомості про учнів

№ п/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Дата народження	Домашня адреса	Місце роботи батьків	Успішність	Громадське доручення	Зайнятість у позанавчальний час
1.							
2.							
3.							

План навчальної діяльності студента-практиканта

№ п/п	Зміст навчальної роботи	Відмітка про виконання

Щоденний запис навчально-виховної роботи студента-практиканта

Дата	Зміст навчально-виховної роботи	Клас	Аудиторія

Додаток 2

ПОРЯДОК ОФОРМЛЕННЯ КОНСПЕКТУ УРОКУ

Структура конспекту уроку

«Затверджую»

Вчитель англійської мови _____

(прізвище, ініціали)

«__» _____ 200__ р.

Конспект уроку

Тема уроку

Мета уроку

Обладнання

План уроку

Методи та прийоми проведення уроку

Навчальна та методична література (використана практикантом)

Хід уроку (дається детальний опис).

« _____ » _____ 200_ р. _____ (підпис практиканта)

Додаток 3

СХЕМА КОНСПЕКТУ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

Конспект позакласного заходу обов'язково повинен вмішувати такі питання:

1. Тема виховного заходу.
2. Мета заходу (виховна, розвиваюча, навчальна).
3. Обладнання (наочність) заходу.
4. План і зміст заходу – складається конкретний план заходу і повністю розкривається його зміст.
5. Методи і прийоми проведення заходу.
6. Науково-популярна і методична література (використана студентом-практикантом).
7. Оцінка заходу класним керівником.
8. Підпис класного керівника.
9. Підпис студента-практиканта.
10. Підпис методиста.

Додаток 4

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА УЧНЯ

Для одержання достовірної інформації студенти можуть використовувати такі методи дослідження як:

1. Психолого-педагогічне спостереження.
2. Бесіди з учнем, вчителями, батьками, класним керівником, друзями.
3. Вивчення шкільної документації. Вивчення продуктів діяльності (контрольні роботи, малюнки, твори, тощо).
4. Елементи природнього експерименту.
5. Анкети, тести.
6. Експертні оцінки.

Алгоритм складання характеристики на учня

1. Загальні відомості (біографічні відомості, умови життя в сім'ї).
2. Взаємини з однокласниками та вчителями.
3. Особливості характеру і темпераменту (тип і особливості темпераменту за методикою Г. Айзенка).
4. Особливості емоційно-вольової сфери.
5. Навчальна діяльність.
6. Ставлення до праці. Професійна орієнтація.

7. Спрямованість особистості.
8. Загальні психолого-педагогічні висновки та рекомендації.

Психолого-педагогічна характеристика на учня підписується класним керівником і оцінюється методистом кафедри соціальної психології.